

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ
Циклова комісія аеронавігації**

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
«Аварійно-рятувальна підготовка авіаційних підрозділів МВС»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
272 Авіаційний транспорт (Аеронавігація)

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.2021 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.09.2021 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 22.09.2021 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії аеронавігації
протокол від 30.08.2021 № 1

Розробник:

1. Викладач циклової комісії аеронавігації, спеціаліст, викладач – Ємець В.В.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії аеронавігації, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, викладач-методист Тягній В.Г.
2. Професор кафедри аеронавігаційних систем навчально-наукового інституту Аеронавігації, електроніки та телекомунікації Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, доцент Шмельова Т.Ф.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Аварійно - рятувальна підготовка в підрозділах МВС» складена відповідно до освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 27 транспорт, галузі знань 272 Аеронавігація.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: вивчення сучасних методів пошуку повітряних суден, що терплять лихо, засобів рятування, бортових авіаційно-рятувальних комплексів. Здобуття навичок виживання в складних умовах.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна займає важливе місце в системі професійної підготовки пілота. Вона базується на знаннях дисциплін: Повітряне право, Людський фактор.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Аварійно- рятувальна підготовка та виживання»: Сучасні темпи розвитку авіації, автоматизація керування авіаційно – транспортним виробництвом, збільшення обсягу роботи ЦА за межами України, обумовлюють більш нові та високі вимоги до підготовки фахівців, здатних забезпечити чітку і професійну організацію аварійно-рятувальних робіт, що істотно впливає на рівень безпеки польотів. Дисципліна сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти свідомості в необхідності глибокого вивчення організації пошуково-рятувальних та аварійно-рятувальних робіт, правил перевезення небезпечних вантажів, правил взаємодії в багаточленному екіпажі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Аварійно- рятувальна підготовка»: надати здобувачам освіти базові знання з організації пошуково-рятувальних та аварійно-рятувальних робіт.

1.3. Згідно з освітньо-професійною програмою здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основи організації пошуково-рятувальних та аварійно-рятувальних робіт;
- бортові аварійно-рятувальні засоби;
- обов'язки членів екіпажу ПС , що потерпає від лиха;
- психологічні аспекти поведінки людей в аварійних ситуаціях;
- процедури, пов'язані з аварійними посадками на сушу та на воду;
- стандартні процедури при взаємодії в многочленному екіпажі;
- правила поведінки людей після вимушеної посадки поза аеродромом.

вміти:

- користуватись бортовими аварійно-рятувальними засобами;
- визначати ступінь небезпечності факторів, що виникають в особливих ситуаціях;
- виконувати стандартні процедури при взаємодії в многочленному екіпажі;
- використовувати на практиці коди та сигнали, які використовує екіпаж в особливих випадках.

1.4. Форма підсумкового контролю- залік

На вивчення навчальної дисципліни відводиться -45год. / 1,5 кредитів ECTS

1.5. Програмні компетентності

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів вивчення елементів транспортної системи і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-03	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
	ЗК-04	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
	ЗК-06	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
	ЗК-07	Здатність приймати обґрунтовані рішення
	ЗК-08	Здатність працювати в команді.
	ЗК-10	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
Фахові компетентності	ФК-2	Знання та розуміння предметної області з управління ризиками
	ФК-3	Здатність вибирати оптимальні рішення при плануванні дій в умовах виникнення особливих
	ФК-9	Здатність забезпечувати льотну експлуатацію повітряного судна (вертольоту) в очікуваних і особливих умовах польоту
Програмні результати навчання	ПРН-02	Аналізувати ризики, які виникають під час діяльності авіаційної транспортної системи
	ПРН-03	Вибирати оптимальні рішення при плануванні дій в умовах виникнення особливих ситуацій

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні відомості про безпеку польотів, системи пошуку і рятування

Тема 1.1 Основні керівних документів по організації та проведенню пошукових та аварійно-рятувальних робіт (ПАРР):

Повітряний кодекс України. Розділ I «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ», Розділ XV «ПОШУК І РЯТУВАННЯ». Додаток 12 конвенції ІКАО «Пошук і рятування» - Поняття та визначення.

Тема 1.2 Поняття о службі пошукового та аварійно-рятувального забезпечення польотів.

Цілі і задачі служб ПАРЗП авіаційних підрозділів МВС. Структура служб ПАРЗП в залежності від класу аеродромів і кліматичних умов. Вимоги основних керівних документів. Загальна характеристика і задачі аварійно-рятувальних команд (АРК). Принципи формування АРК. Структура і задачі наземних пошуково-рятувальних груп. Штатні підрозділи АРК. Нештатні формування АРК.

Тема 1.3 Організація і планування роботи служб і підрозділів пошуку і рятування.

Типовий аварійний план (ТАП) авіапідприємства. Призначення і структура ТАП. Вимоги і рекомендації ТАП по управлінню підрозділами АРК до аварійної ситуації. Застосування ТАП в діяльності підрозділів пошуку і рятування.

Розділ 2. Пошукові і аварійно-рятувальні роботи

Тема 2.1 Пошукові роботи.

Системи організації пошуку і рятування. Управління системою організацією пошуку і рятування. Аварійні і надзвичайні ситуації, при яких організовується пошук. Сили і засоби, які застосовуються до організації і рятування. Вимоги до пошуково-рятувальним засобам авіаційних підрозділів МВС.

Тема 2.2 Організація і проведення аварійно-рятувальних робіт

Організація і проведення аварійно-рятувальних робіт на території аеродрому. Ситуації, при яких організовуються аварійно-рятувальні роботи. Нормативний час прибуття і розгортання розрахунків аварійно-рятувальної команди. Взаємодія і порядок залучення відомств, що взаємодіють. Управління діями розрахунків аварійно-рятувальних команд на місці авіаційної пригоди.

Тема 2.3 Бортові аварійно-рятувальних засоби.

Аварійно-рятувальні засоби. Радіотехнічні засоби.

Тема 2.4 Обов'язки членів екіпажу ПС, що потерпає від лиха.

Дії екіпажу перед вимушеною посадкою за межами аеродрому. Дії екіпажу після вимушеної посадки на сушу. Дії екіпажу після вимушеної посадки на воду.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література

1. Повітряний кодекс України (3393-ві 19.05.2011).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2012 № 1037 „Про заходи щодо вдосконалення організації та проведення авіаційних робіт з пошуку і рятування”.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.09 №178 „Про підвищення ефективності функціонування системи пошуку і рятування на морі”.
4. Правила аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення польотів у цивільній авіації України (Наказ МІУ від 07.05.2013 № 286).
5. Правила авіаційного пошуку та рятування в Україні (Наказ МВС України від 16.03.2015 № 279).
6. Положення про службу аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення підприємства цивільної авіації України (Наказ МІУ від 27.08.2012 № 525).

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Завдання для підсумкового контролю (залік)

1. Організація ПСР на території України.
2. Зони відповідальності по проведенню ПСР.
3. Ступені готовності пошуково-рятувальних сил та засобів.
4. Характеристика і задачі аварійно-рятувальних команд.
5. Структура і задачі наземних пошуково-рятувальних груп.
6. Проведення пошуково-рятувальних робіт.
7. Пошук та спасіння за допомогою супутників.
8. Вимоги до екіпажів пошуково-рятувальних ПС.
9. Міжнародні візуальні знаки, які використовують пошуково-рятувальні групи.
10. Міжнародні візуальні знаки, які використовують потерпаючи від лиха.
11. Сигнали подавані та прийняті пошуковим ПС при взаємодії з надводним судном.
12. Засоби пошуку ПС, що потерпають від лиха.
13. Організація аварійно-рятувальних робіт на території та в районі аеродрому.
14. Сигнали оповіщення розрахунків аварійно-рятувальних команд та їх дії при проведенні АСР.
15. Бортові радіотехнічні аварійно-рятувальні засоби.
16. Бортові аварійно-рятувальні засоби при польоті над водною поверхнею.
17. Піротехнічні засоби візуальної сигналізації.
18. Світлотехнічні, звукові та кольорові засоби візуальної сигналізації.
19. Дії екіпажу ПС до вимушеної посадки поза аеродромом.
20. Дії екіпажу ПС після вимушеної посадки на сушу.

21. Дії екіпажу при рішенні командира ПС залишатись на місці вимушеної посадки.
22. Дії екіпажу при рішенні командира ПС уходити з місця вимушеної посадки.
23. Дії екіпажу ПС після вимушеної посадки на воду.